

Voorstel opdracht en werkwijze 'missionaire werkgroep'¹

Geschreven door Florisca van Willegen

Maart 2017

Inleiding

In het kader van mijn stage, heb ik de opdracht gekregen om aan de slag te gaan met missionaire beleidsvorming en voor de stagegemeente een plan te schrijven dat aanzet kan geven tot verandering. Een criterium was om probleemgestuurd te werk te gaan en aan te sluiten op een proces waarin kerkenraad en gemeente zich al bevinden.

In overleg met Marianne Mak en Henriëtte Wezelman bleek dat zij juist bezig waren met het in kaders gieten van de taak en opdracht waarmee de missionaire ambassadeurs/missionaire werkgroep aan het werk kan binnen de gemeente. De missionaire ambassadeurs zijn al enige tijd bezig in de gemeente, maar het mist nog een 'formele' inbedding.

In dit verslag schrijf ik daarom een voorstel voor hoe deze inbedding vorm kan krijgen, welke kaders daarvoor nodig zijn en met welke opdracht de werkgroep zich bezig kan houden. Ik heb in dit verslag op papier gezet wat er feitelijk al gebeurt en ik doe een voorstel voor hoe de missionaire werkgroep in de nabije toekomst te werk zou kunnen gaan.

Startpositie

Drie jaar geleden zijn Trudy Joosse en Gerie van Schaik en Henriëtte Wezelman aangesteld als 'missionaire ambassadeurs'. Het missionair ambassadeurschap was een initiatief vanuit de landelijke kerk. Missionaire ambassadeurs zouden de verbinding met het landelijk dienstencentrum in Utrecht kunnen vormen, op de hoogte kunnen blijven van nieuwe initiatieven, contact hebben met andere gemeentes, ideeën aandragen en aanspreekpunt zijn. Dit bleek een goede start, maar duidelijke kaders ontbraken. Zo is het niet helemaal duidelijk welke middelen de ambassadeurs ter beschikking hebben en welke vrijheid zij hebben om nieuwe initiatieven op te starten (zonder steeds de kerkenraad om toestemming te hoeven vragen). En zonder duidelijke kaders en een duidelijke opdracht is het ook lastig om aan de gemeente kenbaar te maken wat je doet en waar je voor staat. Kortom: de behoefte ontstond dit te concretiseren en kaders te scheppen waarbinnen de groep aan het werk kan.

Missionair gemeente zijn

Missionair komt van het Latijnse *missio*, dat zending betekent. Het woord 'missionair' lijkt een vervanging van het woord 'evangelisatie', dat in onze tijd het negatieve stigma van 'zieltjes winnen' gekregen heeft. Maar het woord 'missionair' heeft in de afgelopen decennia een betekenisverandering ondergaan (in het Engels van 'missionary' naar 'missional') van louter zenden, evangelie verkondigen, naar een meer holistische benadering van 'missionair zijn' als onderdeel van de aard van kerk zijn. De missie van de kerk wordt dan gezien in het verlengde van het *Missio Dei*, de missie van God. Zending begint niet bij mensen, maar bij God die zijn Zoon zendt en de Zoon die de Geest zendt, die via de kerk de missie naar de wereld voortzet. De kerk is er in deze visie niet alleen voor zichzelf, maar zij is gezonden in de wereld en participeert in Gods missie. De bron van missie is

---

¹ De naam is nog in ontwikkeling door de betrokkenen van de werkgroep, om al in de naam zichtbaar te maken waar de groep voor staat.

dan ten diepste de overvloeiende liefde van God voor zijn Schepping. Het is het goede nieuws van Gods liefde, geïncarneerd in het getuigenis van de christelijke gemeenschap, ter wille van de wereld. De kerk verstaat haar missie dan als dienstbaarheid aan God en aan de wereld.²

Mechteld Jansen beschrijft missiologie als een grensoverschrijdende beweging naar buiten toe: *'Jezelf naar een grens toe bewegen of door de ander laten uitnodigen naar de grens te komen, wil zeggen dat je jezelf niet langer als centrum beschouwt en je eigen denken, inclusief je eigen antwoord op het evangelie, niet als centrum neemt waarnaast alle andere antwoorden in de periferie verschijnen. Het evangelie is een ontmoeting op grenzen tussen individuen en tussen groepen, een ontmoeting met Jezus Christus die aan weerszijden van de grens vraagt wie Hij is en hoe we nu verder met de ander willen leven. (...) Het is wel de instemming met een gemeenschappelijk project voor heel de mensheid, dat recht doet aan verschillen.'*³

Missionair gemeentezijn betekent dan gehoor geven aan de roeping om ingeschakeld te worden bij de missie van God, om de liefde en heil te delen, die we zelf ontvangen. Om als een gezonden kerk, ook zelf naar buiten te treden. 'Kerk naar buiten' wordt dat ook wel genoemd.

Het gaat bij het missionaire werk niet zozeer om meer doen, maar juist om meer bereiken. Missionair gemeente zijn is dat wat je doet, doen met een missionaire houding. Missionair-zijn werkt door in alles: in de manier van vieren, preken, in pastoraat, in het diaconaat. Het gaat niet om (nog meer) activiteiten, maar om een houding. Missionair zijn begint met een open, inclusieve houding naar elkaar, om vervolgens op een zelfde manier dit ook naar buiten uit te stralen. Een kerk die naar buiten gericht is, wordt daarom hopelijk ook van binnen anders. Meer verwelkomend. Voor mensen van buiten én van binnen.

In een kerk die met krimp te maken heeft, is missionaire gemeente zijn volgens 'Kerk 2025' juist relevant. Plaisier pleit voor onbevangenheid en ontvankelijkheid om de rijkdom van de christelijke verkondiging en traditie toe te laten en opnieuw te laten spreken. Om op een authentieke en relevante manier het gesprek te blijven voeren met tijdgenoten: andersgelovigen, niet-gelovigen, zinzoekers en 'spirituelen', met kerkverlaters en hen die onbekend zijn met het christelijk geloof. Volgens Plaisier moet de gemeente leren om getuige te zijn dat geloof er werkelijk toe doet en aan het leven zin, diepte, heil en glans kan geven.⁴

Of we er bewust mee bezig zijn of niet, mensen doen indrukken op (positief of negatief) van de kerk door het kerkgebouw/de kerkgebouwen en de gelovige mensen die zij tegen komen.

Of gemeenteleden het bewust zijn of niet, zij zijn getuige/representant van het geloof en de geloofsgemeenschap. Het is dan ook niet de vraag of de kerk missionair wil zijn, dat is ze al. Het is wel de vraag op welke manier en met welke nadrukken de kerk missionair wil zijn. Daarom is het goed om na te denken over een missionaire visie en daaruit voortvloeiend beleid.

---

² L.J. Koffeman, *In order to serve*, Berlijn 2014, 156-157. S.H. Skreslet, *Comprehending mission*, Maryknoll, NY 2012, 32.

³ M.M. Jansen, *God op de Grens. Missiologie als theologische begeleiding bij grensoverschrijding*, inaugurele rede, PThu 2008, 17.

⁴ A. Plaisier, *Kerk 2025 'Waar een Woord is, is een weg'*, 9-10.

Missionaire visie en aanknopingspunten in het beleidsplan

Ondanks dat 'missionair gemeente zijn' geen apart kopje⁵ is in het beleidsplan van de PGU, biedt het beleidsplan aanknopingspunten voor een missionaire visie.

Het motto op de voorpagina van het beleidsplan 2015-2020 is: *'Straal uit en deel mee: vonken humor, moed, troost en zo meer.'* De PGU wil een gemeenschap zijn die vanuit de eigen gemeenschap naar buiten wil kijken en naar buiten wil treden: *'Beide kanten zijn belangrijk: de eigen gemeenschap en het dienen van de samenleving maar je moet eerst 'binnen' gevoed worden om 'buiten' uit te kunnen delen. De kerk is er echter niet voor zichzelf, om met Henk de Roest te spreken: "zij is van een Ander en zij is voor de wereld, instrument in Gods missie met het Koninkrijk als perspectief".'*⁶

In bijlage 2 'Veranderingen in de samenleving en in de kerk: enkele gedachten uit de literatuur op een rij' staan verder nog een aantal uitgangspunten genoemd die van belang kunnen zijn voor het nadenken over missionaire visie:

- Voor de geloofsgemeenschap is het van belang om zowel een plaats te zijn/hebben voor de ontmoeting met God (tempel) als voor de ontmoeting met elkaar (herberg). Het als christen in het dagelijks leven herkenbaar aanwezig zijn, is getuigen.
- God, en ook de kerk, is er voor de hele wereld, dus niet alleen voor de gelovigen. Christenen hebben hun eigen ervaringen met Hem/Haar. Ervaringen delen is een betere manier van communiceren dan proberen te overtuigen. Geloof gaat veeleer via het hart dan via het verstand.
- In tal van gemeenten is er niet meer een kerk en een predikant, maar een kerkkring die de boodschap verder draagt. Van belang om als gemeente goed te kunnen functioneren zijn een duidelijke eigen boodschap hebben (geloof in je geloof uitstralen) en het delen met anderen, ook door hen buiten de kerk op te zoeken.

Onder het hebben van een duidelijke boodschap, kan worden verstaan dat de PGU zich bewust moet zijn van haar identiteit, voor zij zich duidelijk kan profileren naar buiten toe.

Op het kerkenraadsweekend van 7/8 april 2017 heeft de kerkenraad uitgesproken dat het tot de identiteit van de PGU hoort dat zij een pluriforme gemeenschap is, die ruimte wil bieden aan verschillen in opvattingen en spiritualiteit binnen de christelijke traditie. Daarbij is zij van mening dat er geen harde grens zou moeten zijn tussen gelovigen en ongelovigen, tussen 'kerkelijken', 'randkerkelijken' en 'buitenkerkelijken'. Hoe meer wij open staan voor ontmoeting met de ander 'van buiten', hoe meer wij wellicht zullen zien dat wij niet zoveel van elkaar verschillen en allemaal mensen zijn, op zoek naar zin en samenhang in het leven. De PGU wil op een open manier naar buiten treden, om die ontmoeting aan te gaan. Om kerk te zijn voor de eigen gemeenschap, maar ook voor passanten: voor incidentele deelnemers en tijdelijke gasten.

Missionair beleid gaat niet om het opzetten van allerlei activiteiten voor mensen van buiten de kerk, maar veeleer om een bewustzijn van de uitstraling die je als gemeente naar buiten hebt en om een getuigende houding om te willen delen wat de kerk te bieden heeft.

Missionair beleid begint daarom bij de eigen gemeente: Hoe bezielend en gastvrij is de gemeente naar de eigen leden en op welke manier straalt zij dat uit naar buiten? Hoe zichtbaar is het voor mensen van buiten waar de kerk voor staat en wat zij doet? En als iemand de drempel van de kerk over stapt, wat vindt diegene dan en hoe wordt diegene verwelkomd?

---

⁵ Terwijl daar wel iets voor te zeggen zou zijn, aangezien de kerkorde de diaconaat, pastoraat en apostolaat als een eenheid ziet, die niet zonder elkaar bestaan. Ondanks de samenhang tussen deze onderdelen, pleit de kerkorde voor de praktische uitvoering, doordenking en begeleiding ook voor onderscheiding. Vgl. de toelichting in: P. van den Heuvel, *Toelichting op de kerkorde*, Zoetermeer 2013, 54.

⁶ Beleidsplan PGU 2015-2020, 4.

Vanuit deze overwegingen, luidt de missionaire visie als volgt:

Vanuit het geloof en de overtuiging dat de kerk wil uitdelen van wat ze zelf ontvangt, wil de PGU in een samenleving waarin een geloofsgemeenschap niet meer vanzelfsprekend is, zichtbaar maken dat ze er is en wil zij een verwelkomende gemeenschap zijn. De PGU wil op een open manier naar buiten treden, om de ontmoeting aan te gaan met de mensen om ons heen. Om niet alleen kerk te zijn voor de eigen gemeenschap, maar ook voor tijdelijke gasten.

Missionaire werkgroep

Er zijn twee begrippen langsgekomen: missionaire ambassadeurs en missionaire werkgroep, die ik door elkaar heb gebruikt. Beide begrippen worden gehanteerd en dat geeft negatief geformuleerd iets aan van de onduidelijkheid die er nog is en positief geformuleerd laat het de ontwikkeling zien die er al gaande is. Het missionair ambassadeurschap is een lastige term om te gebruiken in een kerk, die eerder gestructureerd is in commissies en werkgroepen, dan in ambassadeurs. Ook hebben de ambassadeurs niet stil gezeten en zijn zij onder andere bezig geweest met het zoeken van draagvlak. Een voorbeeld hiervan is de maaltijd die 9 maart 2017 is gehouden met enkele gemeenteleden en kerkenraadsleden die mee wilden denken over missionair gemeente zijn. Vooralsnog was dit een eenmalige activiteit en blijft de missionaire groep bestaan uit Gerie, Trudy en Henriëtte als kartrekkers. Maar een van de doelen is om de groep zo mogelijk wat uit te breiden. Een andere ontwikkeling die laat zien dat de missionaire ambassadeurs al ingebed raken, is dat er een missionair ambassadeur voor de werkgroep inrichting Schutse gevraagd is en ook in het voorstel voor de werkgroep communicatie is nagedacht over de verbinding met de missionaire ambassadeurs/missionaire werkgroep.

Ik pleit er dan ook voor om voor zover dat al niet de feitelijke situatie is, van de missionaire ambassadeurs ook een werkgroep of een commissie⁷ te maken. Dit is in lijn met ord. 4-8-4, die omschrijft dat de kerkenraad zich kan laten bijstaan door commissies die door de kerkenraad worden ingesteld. En met inachtneming van ord. 8-1-1: *'De gemeente vervult haar missionaire, diaconale en pastorale roeping in het besef dat de daaruit voortvloeiende taken zowel in hun onderlinge samenhang als in hun eigenheid behartigd dienen te worden'* kan het als passend worden beschouwd dat er een werkgroep/commissie komt die zich richten op de eigenheid van de missionaire taak van de gemeente.

Opdracht

De opdracht voor de missionaire werkgroep zou als volgt kunnen luiden:

De missionaire werkgroep houdt zich bezig met de vraag hoe de PGU op een zichtbare en uitnodigende manier kerk kan zijn in Uithoorn en De Kwakel.

Onder de taak- en doelstellingen van de werkgroep

- De werkgroep functioneert als denktank, die met een 'missionaire bril' de kerkenraad en andere geledingen in de gemeente van gevraagd en ongevraagd advies kan voorzien.
- *'Kerk van buiten'*: de werkgroep let in het bijzonder op de uitstraling van de kerk naar buiten toe en doet voorstellen om de zichtbaarheid te vergroten/verbeteren. Het gaat in eerste instantie niet om het opzetten van nieuwe activiteiten gericht op mensen van buiten, maar om zichtbaar te maken wat er al gebeurt, de drempel te verlagen om wellicht eens binnen te stappen en een verwelkomende uitstraling af te geven.

---

⁷ Of welke naam zij daar zelf voor kiezen.

- *'Kerk van binnen'*: de werkgroep creëert draagvlak in de gemeente zelf, betreft de gemeente bij het missionair gemeente zijn en helpt gemeenteleden om de missionaire bril op te zetten en zelf missionair te zijn.
- Vanuit de werkgroep kunnen ook nieuwe ideeën voor activiteiten ontstaan, die zij samen met gemeenteleden kunnen opzetten en uitvoeren.
- De werkgroep werkt samen met andere werkvormen en commissies, om overlap te voorkomen en een verbinding te leggen tussen de verschillende geledingen.
- Aandacht voor oecumene: De missionaire werkgroep stelt zich op de hoogte wat er in de andere kerkgenootschappen op dit vlak gebeurt en zoekt zo mogelijk verbinding.

Samenstelling

De missionaire werkgroep bestaat voorlopig uit de drie missionaire ambassadeurs: Trudy Josse, Gerie van Schaik en Henriëtte Wezelman. Zij zullen de kartrekkers van de werkgroep vormen, met daaromheen een kern van geïnteresseerde gemeenteleden die (incidenteel) mee willen denken of zich voor een activiteit in willen zetten (een goede start hiervoor is al gemaakt met het eerder genoemde diner van 9 maart).

Op dit moment loopt er in de persoon van Gerie van Schaik een directe lijn naar de kerkenraad. Deze lijn is wenselijk en wordt gewaardeerd, er zal over nagedacht moeten worden hoe de lijn met de kerkenraad behouden blijft.

Werkwijze

Idealiter heeft de werkgroep enige bewegingsruimte om niet voor elke activiteit en elke uitgave om toestemming te hoeven vragen.

Hiertoe:

- De werkgroep komt bijeen in de regelmaat en samenstelling die zij nodig acht.
- De werkgroep stelt doelen op en maakt een eenvoudig en beknopt jaarplan en begroting die zij indienen bij de kerkrentmeesters.⁸
- De werkgroep presenteert in een eenvoudig jaarverslag aan de kerkenraad hoe zij bezig is geweest.

Tijdspad komend half jaar

Hopelijk biedt dit stuk aanzet tot het op kerkenraadsniveau vaststellen van missionair beleid en het formeel instellen van de missionaire werkgroep.

Alvast vanuit gaande dat dit zal gebeuren, zijn er ook een aantal concrete aandachtspunten waar de groep mee aan het werk kan:

Zichtbaar naar buiten:

De missionaire ambassadeurs zien het als een grote prioriteit om vanuit de PGU een folder te maken over de gemeente, die aan bezoekers meegegeven kan worden. De missionaire werkgroep kan daarom, in samenwerking met de werkgroep communicatie, een dergelijke folder opstellen.

---

⁸ N.B. De kerkenraad wil op de hoogte gehouden worden en het is goed om daar periodieke afspraken over te maken, maar de missionaire werkgroep hoeft niet belast te worden met onnodige werkzaamheden. Een beknopte indicatie van hoe de werkgroep bezig is, is daarom voldoende.

Zichtbaar naar binnen:

De missionaire werkgroep wil haar zichtbaarheid naar binnen toe vergroten. De eerste stap is om een maandelijkse column in Op Weg te schrijven. Verder kan alvast nagedacht worden over andere manieren om de gemeente op weg te helpen om missionair te gaan denken. Gedacht kan worden aan het plannen van een themadienst of thema-avond.

Wat:	Wanneer:
In de kerkenraad missionair beleid formuleren en het instellen van de missionaire werkgroep	April/mei 2107
Het beleid/thema missionair gemeente zijn bespreken op een gemeente-vergadering	30 mei 2017
De missionaire werkgroep vergroot haar zichtbaarheid in de gemeente d.m.v. een maandelijkse column in 'Op Weg'	Vanaf September elke kopijdatum
De missionaire werkgroep ontwikkelt in samenwerking met de werkgroep communicatie een folder over de gemeente	Zomer 2017
De missionaire werkgroep organiseert met enige regelmaat maaltijden, waarbij zij diverse mensen uit de gemeente uitnodigt om ontmoeting tussen verschillende geledingen en groepen te bevorderen en mee te denken over missionaire thema's	De eerstvolgende keer wordt juni 2017, of anders na de zomer
De missionaire werkgroep stelt doelen op en schrijft een jaarplan + begroting	Zomer 2017